

ЗАКОН

О ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређује се интегрални систем заштите животне средине којим се обезбеђује остваривање права човека на живот и развој у здравој животној средини и уравнотежен однос привредног развоја и животне средине у Републици.

Систем заштите животне средине

Члан 2.

Систем заштите животне средине чине мере, услови и инструменти за:

1) одрживо управљање, очување природне равнотеже, целovitости, разноврсности и квалитета природних вредности и услова за опстанак свих живих бића;

2) спречавање, контролу, смањивање и санацију свих облика загађивања животне средине.

Одрживо управљање природним вредностима и заштита животне средине остварују се у складу са овим законом и посебним законом.

Значење израза

Члан 3.

Поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

1) **животна средина** јесте скуп природних и створених вредности чији комплексни међусобни односи чине окружење, односно простор и услове за живот;

2) **квалитет животне средине** јесте стање животне средине које се исказује физичким, хемијским, биолошким, естетским и другим индикаторима;

3) **природне вредности** јесу природна богатства која чине: ваздух, вода, земљиште, шуме, геолошки ресурси, биљни и животињски свет;

4) **заштићено природно добро** јесте очувани део природе посебних вредности и одлика (геодиверзитета, биодиверзитета, предела, пејзажа и др), који има трајни еколошки, научни, културни, образовни, здрав-

ствено–рекреативни, туристички и други значај, због чега као добро од општег интереса ужива посебну заштиту;

5) **јавно природно добро** јесте уређени или неуређени део природног богатства, односно ваздуха, водних добара, приобаља, подземних добара, шумских добара, предела или простора, једнако доступан свима;

6) **геодиверзитет** (геолошка разноврсност) јесте присуство или распрострањеност разноврсних елемената и облика геолошке грађе, геолошких структура и процеса, геохронолошких јединица, стена и минерала различитог састава и начина постанка и разноврсних палеоекосистема мењаних у простору под утицајима унутрашњих и спољашњих геодинамичких чинилаца током геолошког времена;

7) **биодиверзитет (биолошка разноврсност)** јесте разноврсност организама у оквиру врсте, међу врстама и међу екосистемима и обухвата укупну разноврсност гена, врста и екосистема на локалном, националном, регионалном и глобалном нивоу;

8) **катастар загађивача** јесте регистар систематизованих информација и података о загађивачима медијума животне средине са подацима о њиховој локацији, производним процесима, карактеристикама, материјалним билансима на улазима и излазима сировина, полупроизвода и производа, постројењима за пречишћавање, токовима отпада и загађујућих материја и месту њиховог испуштања, третмана и одлагања;

9) **активност која утиче на животну средину** (у даљем тексту: активност) јесте сваки захват (стални или привремени) којим се мењају и/или могу променити стања и услови у животnoj средини, а односи се на: коришћење ресурса и природних добара; процесе производње и промета; дистрибуцију и употребу материјала; испуштање (емисију) загађујућих материја у воду, ваздух или земљиште; управљање отпадом и отпадним водама, хемикалијама и штетним материјама; буку и вибрације; јонизујуће и нејонизујуће зрачење; удесе;

10) **постројење** јесте стационарна техничка јединица у којој се изводи једна или више активности које су утврђене посебним прописом и за чији рад се издаје дозвола, као и свака друга активност код које постоји техничка повезаност са активностима које се изводе на том месту и која може произвести емисије и загађења;

11) **загађивање животне средине** јесте уношење загађујућих материја или енергије у животну средину, изазвано људском делатношћу или природним процесима које има или може имати штетне последице на квалитет животне средине и здравље људи;

12) **капацитет животне средине** јесте способност животне средине да прихвати одређену количину загађујућих материја по јединици времена и простора тако да не наступи неповратна штета у животnoj средини;

13) **угрожена животна средина** јесте одређени део простора где загађење или ризик од загађења превазилази капацитет животне средине;

14) **загађивач** јесте правно или физичко лице које својом активношћу или неактивношћу загађује животну средину;

15) **загађујуће материје** јесу материје чије испуштање у животну средину утиче или може утицати на њен природни састав, особине и интегритет;

16) **оптерећење животне средине** јесте појединачни или збирни утицај активности на животну средину које се може изразити као укупно (више сродних компоненти), заједничко (више разнородних компоненти), дозвољено (у оквиру граничних вредности) и прекомерно (преко дозвољених граничних вредности) оптерећење;

17) **деградација животне средине** јесте процес нарушавања квалитета животне средине који настаје природном или људском активношћу или је последица непредузимања мера ради отклањања узрока нарушавања квалитета или штете по животну средину, природне или радом створене вредности;

18) **емисија** јесте испуштање загађујућих материја или енергије из индивидуалних и/или дифузних извора у животну средину и њене медијуме;

19) **имисија** јесте концентрација загађујућих материја и ниво енергије у животној средини којом се изражава квалитет животне средине у одређеном времену и простору;

20) **отпад** јесте сваки предмет или супстанца, категорисан према утврђеној класификацији отпада са којим власник поступа или има обавезу да поступа, односно управља;

21) **опасне материје** јесу хемикалије и друге материје које имају штетне и опасне карактеристике;

22) **најбоље доступне технике** представљају најефективније и најнапредније фазе у развоју одређених активности и начин њиховог обављања који омогућава погоднију примену одређених техника за задовољавање граничних вредности емисија које су пројектоване тако да спрече или где то није изводљиво, смање емисије и утицај на животну средину у целини;

23) **ризик** јесте одређени ниво вероватноће да нека активност, директно или индиректно, изазове опасност по животну средину, живот и здравље људи;

24) **удес** јесте изненадни и неконтролисани догађај или низ догађаја, који настаје неконтролисаним ослобађањем, изливањем или расипањем опасних материја при производњи, промету, употреби, превозу, преради, складиштењу, одлагању или дуготрајном неадекватном чувању. Овај израз не обухвата: војна постројења; нуклеарне удесе; генетички модификоване организме; транспорт опасних материја цевоводима, укључујући и пумпне станице; удесе при истраживању и експлоатацији минералних сировина; оштећења брана, са изузетком последица индустријских удеса проузрокованих таквим оштећењем;

25) **санација, односно ремедијација** јесте процес предузимања мера за заустављање загађења и даље деградације животне средине до нивоа који је безбедан за будуће коришћење локације укључујући уређење простора, ревитализацију и рекултивацију;

26) **јавност** јесте једно или више физичких или правних лица, њихова удружења, организације или групе.

Субјекти система заштите животне средине

Члан 4.

Систем заштите животне средине, у оквиру својих овлашћења, обезбеђују:

- 1) Република;
- 2) аутономна покрајина;
- 3) општина, односно град (у даљем тексту: јединица локалне самоуправе);
- 4) предузећа, друга домаћа и страна правна лица и предузетници који у обављању привредне и друге делатности користе природне вредности, угрожавају или загађују животну средину (у даљем тексту: правна и физичка лица);
- 5) научне и стручне организације и друге јавне службе;
- 6) грађанин, групе грађана, њихова удружења, професионалне или друге организације.

Сви субјекти система заштите животне средине дужни су да чувају и унапређују животну средину.

Обавезе субјеката

Члан 5.

У остваривању система заштите животне средине Република, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, правна и физичка лица одговорна су за сваку активност којом мењају или могу променити стање и услове у животној средини, односно за непредузимање мера заштите животне средине, у складу са законом.

Правна и физичка лица дужна су да у обављању својих делатности обезбеде: рационално коришћење природних богатстава; урачунавање трошкова заштите животне средине у оквиру инвестиционих и производних трошкова, примену прописа, односно предузимање мера заштите животне средине, у складу са законом.

Јачање свести

Члан 6.

Државни органи, научне установе, установе у области образовања, здравства, информисања, културе и друге установе, као и други облици удруживања, у оквиру својих делатности, подстичу, усмеравају и обезбеђују јачање свести о значају заштите животне средине.

Јачање свести о значају заштите животне средине обезбеђује се кроз систем образовања и васпитања, научно–истраживачког и технолошког развоја, усавршавања у процесу рада, јавног информисања и популаризације заштите животне средине.

Удружења грађана

Члан 7.

Удружења грађана у области заштите животне средине припремају, пропагирају и реализују своје програме заштите, штите своја права и интересе у области заштите животне средине, предлажу активности и мере заштите, учествују у поступку доношења одлука у складу са законом, доприносе или непосредно раде на информисању о животној средини.

Сарадња

Члан 8.

Субјекти система заштите животне средине дужни су да међусобно сарађују, обезбеђују координацију и усклађивање у доношењу и спровођењу одлука.

Република остварује сарадњу у области заштите животне средине са другим државама и међународним организацијама.

Начела заштите животне средине

Члан 9.

Основна начела заштите животне средине јесу:

1) Начело интегралности – државни органи, органи аутономне покрајине и органи јединице локалне самоуправе обезбеђују интеграцију заштите и унапређивања животне средине у све секторске политике спровођењем међусобно усаглашених планова и програма и применом прописа кроз систем дозвола, техничких и других стандарда и норматива, финансирањем, подстицајним и другим мерама заштите животне средине.

2) Начело превенције и предострожности – свака активност мора бити планирана и спроведена на начин да: проузрокује најмању могућу промену у животној средини; представља најмањи ризик по животну средину и здравље људи; смањи оптерећење простора и потрошњу сировина и енергије у изградњи, производњи, дистрибуцији и употреби; укључи могућност рециклаже; спречи или ограничи утицај на животну средину на самом извору загађивања.

Начело предострожности остварује се проценом утицаја на животну средину и коришћењем најбољих расположивих и доступних технологија, техника и опреме.

Непостојање пуне научне поузданости не може бити разлог за непредузимање мера спречавања деградације животне средине у случају могућих или постојећих значајних утицаја на животну средину.

3) Начело очувања природних вредности – природне вредности користе се под условима и на начин којима се обезбеђује очување вредности геодиверзитета, биодиверзитета, заштићених природних добара и предела.

Обновљиви природни ресурси користе се под условима који обезбеђују њихову трајну и ефикасну обнову и стално унапређивање квалитета.

Необновљиви природни ресурси користе се под условима који обезбеђују њихово дугорочно економично и разумно коришћење, укључујући ограничавање коришћења стратешких или ретких природних ресурса и супституцију другим расположивим ресурсима, композитним или вештачким материјалима.

4) Начело одрживог развоја – одрживи развој је усклађени систем техничко–технолошких, економских и друштвених активности у укупном развоју у којем се на принципима економичности и разумности користе природне и створене вредности Републике са циљем да се сачува и унапреди квалитет животне средине за садашње и будуће генерације.

Одрживи развој остварује се доношењем и спровођењем одлука којима се обезбеђује усклађеност интереса заштите животне средине и интереса економског развоја.

5) Начело одговорности загађивача и његовог правног следбеника – правно или физичко лице које својим незаконитим или неисправним активностима доводи до загађења животне средине одговорно је у складу са законом.

Загађивач је одговоран за загађивање животне средине и у случају ликвидације или стечаја предузећа или других правних лица, у складу са законом.

Загађивач или његов правни следбеник обавезан је да отклони узрок загађења и последице директног или индиректног загађења животне средине.

Промене власништва предузећа и других правних лица или други облици промене својине обавезно укључују процену стања животне средине и одређивање одговорности за загађење животне средине, као и намирење дугова (терета) претходног власника за извршено загађивање и/или штету нанету животној средини.

6) Начело "загађивач плаћа" – загађивач плаћа накнаду за загађивање животне средине када својим активностима проузрокује или може проузроковати оптерећење животне средине, односно ако производи, користи или ставља у промет сировину, полупроизвод или производ који садржи штетне материје по животну средину.

Загађивач, у складу са прописима, сноси укупне трошкове мера за спречавање и смањивање загађивања који укључују трошкове ризика по животну средину и трошкове уклањања штете нанете животној средини.

7) Начело "корисник плаћа" свако ко користи природне вредности дужан је да плати реалну цену за њихово коришћење и рекултивацију простора.

8) Начело супсидијарне одговорности – државни органи, у оквиру својих финансијских могућности, отклањају последице загађивања животне средине и смањења штете у случајевима када је загађивач непознат, као и када штета потиче услед загађивања животне средине из извора ван територије Републике.

9) Начело примене подстицајних мера – државни органи, односно органи аутономне покрајине, односно органи јединице локалне

самоуправе предузимају мере очувања и одрживог управљања капацитетом животне средине, посебно смањењем коришћења сировина и енергије и спречавањем или смањењем загађивања животне средине, применом економских инструмената и других мера, избором најбољих доступних техника, постројења и опреме која не захтева прекомерне трошкове и избором производа и услуга.

10) Начело информисања и учешћа јавности – у остваривању права на здраву животну средину свако има право да буде обавештен о стању животне средине и да учествује у поступку доношења одлука чије би спровођење могло да утиче на животну средину.

Подаци о стању животне средине су јавни.

11) Начело заштите права на здраву животну средину и приступа правосуђу – грађанин или групе грађана, њихова удружења, професионалне или друге организације, право на здраву животну средину остварују пред надлежним органом, односно судом, у складу са законом.

Посебни закони

Члан 10.

Одрживо управљање природним вредностима и заштита животне средине уређују се овим законом, посебним законима и другим прописима којима се уређује:

- 1) процена утицаја планова, програма и пројеката на животну средину;
- 2) интегрисано спречавање и контрола загађивања;
- 3) заштита природе;
- 4) заштита ваздуха, вода, земљишта, шума, геолошких ресурса;
- 5) управљање хемикалијама;
- 6) управљање отпадом;
- 7) јонизујућа и нејонизујућа зрачења;
- 8) заштита од буке и вибрација и др.

II. УПРАВЉАЊЕ ПРИРОДНИМ ВРЕДНОСТИМА

1. Планирање и коришћење природних вредности

Управљање природним вредностима

Члан 11.

Управљање природним вредностима остварује се планирањем одрживог коришћења и очувања њиховог квалитета и разноврсности, у складу са условима и мерама заштите животне средине утврђених овим и посебним законом.

Природне вредности су:

1) природни ресурси као обновљиве или необновљиве геолошке, хидролошке и биолошке вредности који се, директно или индиректно, могу користити или употребити, а имају реалну или потенцијалну економску вредност;

2) заштићена природна добра;

3) јавна природна добра.

Природне вредности могу се давати на коришћење у складу са условима и на начин утврђен овим и посебним законом.

Стратешки документи

Члан 12.

Одрживо коришћење и заштита природних вредности обезбеђују се у оквиру Стратегије просторног развоја Републике и Националне стратегије одрживог коришћења природних ресурса и добара.

Националну стратегију одрживог коришћења природних ресурса и добара (у даљем тексту: Национална стратегија), за период од најмање десет година, доноси Народна скупштина.

Национална стратегија садржи, нарочито:

1) начела одрживог развоја у националној политици управљања природним ресурсима и добрима;

2) анализу стања и досадашњег степена истражености природних ресурса и добара по врстама, просторном распореду, разноврсности, обиму и квалитету;

3) билансне категорије (просторне и временске функције, количине, квалитет, угроженост, обновљивост, стратешке резерве и сл.) и предвиђање трендова промене стања;

4) начин вредновања и услове одрживог коришћења природних ресурса и добара;

5) планско-развојну и социо-економску анализу стратешких приоритета истраживања и коришћења природних ресурса;

6) еколошко-просторне основе о потенцијалима природног ресурса или добра;

7) услове за постепену супституцију природних ресурса;

8) смернице за даља истраживања у области појединачних природних ресурса и добара и за потребе планирања, односно доношење планова и програма.

Национална стратегија се реализује путем планова, програма и основа за сваки појединачни природни ресурс или добро које доноси Влада Републике Србије.

На основу података и евиденција о извршењу планова, програма и основа, Влада Републике Србије (у даљем тексту: Влада) једанпут у две године подноси извештај Народној скупштини о реализацији Националне стратегије.

Ако се из података о реализацији Националне стратегије утврди да се коришћењем природних богатстава значајно угрожава природна равнотежа екосистема Влада може, на предлог министарства надлежног за заштиту животне средине или другог министарства, привремено ограничити обим коришћења природних вредности на одређеном подручју.

Национална стратегија објављује се у "Службеном гласнику Републике Србије".

Планови и програми аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе

Члан 13.

Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, у оквиру надлежности утврђених овим и посебним законом, доносе своје планове и програме управљања природним ресурсима и добрима, у складу са стратешким документима из члана 12. овог закона и својим специфичностима.

Две или више јединица локалне самоуправе могу донети заједничке програме из става 1. овог члана.

Контрола коришћења и заштита

Члан 14.

Контролу коришћења и заштиту природних ресурса и добара обезбеђују органи и организације Републике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, у складу са овим и посебним законима, а нарочито:

- 1) спровођењем Националне стратегије, планова, програма и основа;
- 2) применом стандарда, норматива и прописа о коришћењу и заштити природних ресурса и добара;
- 3) стратешком проценом утицаја на животну средину планова, програма, основа и других аката којима се уређује коришћење природних вредности и заштита животне средине;
- 4) проценом утицаја пројеката на животну средину на свим нивоима истраживања и експлоатације;
- 5) интегрисаним спречавањем и контролом загађивања животне средине;
- 6) усклађеним системом дозвола, одобрења и сагласности;
- 7) вођењем катастра коришћења природних богатстава и добара;
- 8) организовањем мониторинга коришћења природних ресурса и добара, стања животне средине прикупљањем, обједињавањем и анализом података и квантификавањем трендова.

Сагласност за коришћење

Члан 15.

Надлежни орган не може издати одобрење за коришћење природних ресурса или добара без сагласности на пројекат који садржи мере заштите и санације животне средине.

Сагласност из става 1. овог члана даје министарство надлежно за послове заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство), којом се утврђује испуњеност услова и мера одрживог коришћења природних ресурса, односно добара и заштите животне средине у току и после престанка обављања активности, а на основу оцене о условима надлежних стручних организација.

Обавезе корисника

Члан 16.

Правно и физичко лице које користи природне ресурсе, односно добра дужно је да, у току извођења радова и обављања активности, као и по њиховом престанку, планира и спроводи мере којима се спречава угрожавање животне средине.

Ко деградира животну средину дужан је да изврши рекултивацију или на други начин санира деградирану животну средину, у складу са овим и посебним законима.

На пројекте из става 2. овог члана Министарство даје сагласност.

Министар прописује методологију за утврђивање приоритета за санацију животне средине.

Заштићена природна добра

Члан 17.

Заштићена природна добра користе се и унапређују на начин који омогућава њихово трајно очување и унапређивање, у складу са законом којим се уређује заштита природе.

У заштићеном природном добру не могу се обављати активности којима се угрожава капацитет животне средине, природна равнотежа, биодиверзитет, хидрографске, геоморфолошке, геолошке, културне и пејзажне вредности или на било који начин деградира квалитет и својства природног добра.

Коришћење и заштита јавних природних добара

Члан 18.

Јавна природна добра, као добра од општег интереса, користе се на начин и под условима којима се омогућава развој и трајност њихових

природних, физичких, здравствених или естетских вредности у складу са прописима.

Коришћење простора

Члан 19.

Развојним и просторним планом утврђују се зоне изградње на одређеним локацијама зависно од капацитета животне средине и степена оптерећења, као и циљева изградње унутар одређених делова на тим локацијама.

У појединим зонама у којима је утврђена заштитна удаљеност или подручје, дозвољено је обављање активности на начин утврђен посебним прописима у складу са природом оптерећивања животне средине.

Јавне зелене површине

Члан 20.

Јавне зелене површине у насељеним местима и пределима обухваћеним просторним и урбанистичким плановима подижу се и одржавају на начин који омогућава очување и унапређивање природних и створених вредности.

Ако се због изградње објекта униште јавне зелене површине, оне се морају надокнадити под условима и на начин који одређује јединица локалне самоуправе.

Општи услови заштите, начин подизања и одржавања, обнове уништених јавних зелених површина и вођења података о јавним зеленим површинама уређују се посебним законом.

2. Заштита природних вредности

Интегрисана заштита

Члан 21.

Заштита природних вредности остварује се спровођењем мера за очување њиховог квалитета, количина и резерви, као и природних процеса, односно њихове међузависности и природне равнотеже у целини.

Заштита тла и земљишта

Члан 22.

Заштита, коришћење и уређење тла, пољопривредног и шумског земљишта и добара од општег интереса обухвата очување продуктивности, структуре, слојева, формација стена и минерала, као и њихових природних и прелазних облика и процеса.

На површини или испод површине земљишта могу се вршити активности и одлагати материје које не загађују или оштећују земљиште.

У току реализације пројеката, као и пре његовог извођења (изградње, експлоатације минералних сировина, и др), обезбеђује се заштита тла и земљишта.

Заштита вода

Члан 23.

Воде се могу користити и оптерећивати, а отпадне воде испуштати у воде уз примену одговарајућег третмана, на начин и до нивоа који не представља опасност за природне процесе или за обнову квалитета и количине воде и који не умањује могућност њиховог вишенаменског коришћења.

Заштита и коришћење вода остварује се у оквиру интегралног управљања водама спровођењем мера за очување површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количина, као и заштитом корита, обалних подручја и сливова, у складу са посебним законом.

Мере заштите вода обезбеђују спречавање или ограничавање уношења у воде опасних, отпадних и других штетних материја, праћење и испитивање квалитета површинских и подземних вода, као и квалитета отпадних вода и њихово пречишћавање.

Заштита ваздуха

Члан 24.

Заштита ваздуха остварује се предузимањем мера систематског праћења квалитета ваздуха, смањењењем загађивања ваздуха загађујућим материјама испод прописаних граничних вредности и предузимањем техничко–технолошких и других потребних мера за смањење емисије, праћењем утицаја загађеног ваздуха на здравље људи и животну средину. Мере заштите ваздуха обезбеђују очување атмосфере у целини са свим њеним процесима и климатским обележјима.

Заштита и очување шума

Члан 25.

Ради заштите и унапређивања шумских екосистема шумама се газдује тако да се обезбеђује рационално управљање шумама, очување генетског фонда, побољшање структуре и остваривање приоритетних функција шума.

Државни органи, власници и корисници шума дужни су да предузимају потребне мере за очување и одрживо коришћење шума, мере обнављања, подизања и њиховог унапређивања, као и контроле и заштите шума у случају прекограничног загађивања.

Очување биосфере и заштита биодиверзитета

Члан 26.

Очување биосфере обухвата заштиту организама, њихових заједница и станишта, укључујући и очување природних процеса и природне равнотеже унутар екосистема, уз обезбеђивање њихове одрживости.

Биодиверзитет и биолошки ресурси штите се и користе на начин који омогућава њихов опстанак, разноврсност, обнављање и унапређивање у случају нарушености.

Заштита биодиверзитета, коришћење биолошких ресурса, генетички модификованих организама и биотехнологије врши се на основу овог закона и посебног закона, као и обавеза преузетих међународним уговорима.

Заштита и коришћење флоре и фауне

Члан 27.

Ради заштите биодиверзитета и биолошких ресурса, односно аутохтоних биљних и животињских врста и њихово распрострањање, Министарство, други надлежни органи и организације контролишу уношење и гајење биљних и животињских врста страног порекла.

Забрањено је узнемиравати, злостављати, озлеђивати и уништавати дивљу фауну и разарати њена станишта.

Забрањено је уништавати, кидати или на други начин пустошити дивљу флору, односно уништавати и разарати њена станишта.

Одређене врсте дивље флоре и фауне, њихови развојни облици и делови могу се сакупљати и стављати у промет на начин и под условима утврђеним у дозволи коју издаје Министарство, по претходно прибављеном мишљењу организације надлежне за заштиту природе.

Правно лице, односно предузетник које врши промет врста дивље флоре и фауне дужно је да плаћа накнаду.

Висина накнаде из става 5. овог члана утврђује се актом о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне који доноси Влада.

Средства остварена од накнаде из става 6. овог члана приход су буџета Републике и користе се наменски за заштиту и унапређивање животне средине у складу са овим законом.

Промет угрожених и заштићених врста дивље флоре и фауне

Члан 28.

Увоз и извоз угрожених и заштићених врста дивље флоре и фауне, њихових развојних облика и делова врши се под условом да увоз, односно извоз није забрањен, односно да извезена количина или број примерака угрожених и заштићених врста дивље флоре и фауне неће

угрозити опстанак те врсте у Републици, као и под другим условима прописаним законом, на основу дозволе коју издаје Министарство.

Транзит угрожених и заштићених врста дивље флоре и фауне, њихових развојних облика и делова врши се под условом да је издата извозна дозвола.

Уз захтев за издавање дозволе за увоз и извоз из става 1. овог члана подносилац захтева прилаже:

1) мишљење овлашћене научне и стручне организације да се извозом угрожених и заштићених врста дивље флоре и фауне у траженој количини или броју примерака неће угрозити опстанак те врсте у Републици;

2) изјаву увозника, односно извозника у које сврхе ће се користити примерак врсте;

3) другу прописану документацију.

Министар надлежан за послове заштите животне средине (у даљем тексту: министар) одређује научне и стручне организације које дају стручне оцене да се извозом угрожене и заштићене врсте дивље флоре и фауне у траженој количини или броју примерака неће угрозити опстанак те врсте у Републици.

Министар ближе прописује документацију која се подноси уз захтев из става 3. овог члана, садржину и изглед дозволе.

Министарство води регистар издатих дозвола на прописан начин.

Опасне материје

Члан 29.

Управљање опасним материјама, односно заштита од органских и неорганских материја са опасним својствима, као и планирање, организовање и предузимање превентивних и санационих мера врши се под условима и на начин којим се обезбеђује смањење ризика од удеса и пружање адекватног одговора на удес.

Правно и физичко лице које управља опасним материјама или које примењује технологије штетне по животну средину, дужно је да предузима све потребне заштитне и сигурносне мере којима се ризик од опасности по животну средину и здравље људи своди на најмању могућу меру.

Управљање отпадом

Члан 30.

Управљање отпадом спроводи се по прописаним условима и мерама поступања са отпадом у оквиру система сакупљања, транспорта, третмана и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о постројењима за управљање отпадом после њиховог затварања.

Власник отпада дужан је да предузме мере управљања отпадом у циљу спречавања или смањења настајања, поновну употребу и рециклажу отпада, издвајање секундарних сировина и коришћење отпада као енергента, односно одлагање отпада.

Заштита од буке и вибрација

Члан 31.

Корисник извора буке може стављати у промет и употребљавати изворе буке по прописаним условима уз примену прописаних мера заштите којима се смањују емисије буке, односно употреба постројења, уређаја, машина, транспортних средстава и апарата који проузрокују буку.

Заштита од вибрација спроводи се предузимањем мера којима се спречава и отклања угрожавање животне средине од дејства механичких, периодичних и појединачних потреса изазваних људском делатношћу.

Заштита од зрачења

Члан 32.

Заштита од зрачења спроводи се применом система мера којима се спречава угрожавање животне средине и здравље људи од дејства зрачења која потичу из јонизујућих и нејонизујућих извора и отклањају последице емисија које извори зрачења емитују или могу да емитују.

Правно и физичко лице може производити, вршити промет и користити изворе јонизујућих и нејонизујућих зрачења по прописаним условима и на прописан начин.

III. МЕРЕ И УСЛОВИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

1. Превентивне мере

Планирање и изградња

Члан 33.

Уређење простора, коришћење природних ресурса и добара одређено просторним и урбанистичким плановима и другим плановима (планови уређења и основе коришћења пољопривредног земљишта, шумске, водопривредне, ловнопривредне основе и програми унапређења рибарства на рибарским подручјима и други планови) заснива се на обавези да се:

1) природни ресурси и добра очувају и унапређују и у највећој мери обнављају, а ако су необновљиви да се рационално користе;

2) обезбеди заштита и несметано остваривање функција заштићених природних добара са њиховом заштићеном околином и у највећој могућој мери очувају станишта дивљих биљних и животињских врста и њихове заједнице;

3) обезбеди очување изграђеног простора;

- 4) обезбеде услови за одмор и рекреацију човека;
- 5) одреде мере заштите животне средине;
- 6) прикаже постојеће стање по елементима из тач. 1), 2), 3) и 4) овог члана и планирано стање са мерама потребним да се планови остваре.

Министарство, орган аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе учествује у поступку припреме и доношења планова из става 1. овог члана, на начин одређен законом.

Просторно и урбанистичко планирање

Члан 34.

У просторним и урбанистичким плановима обезбедиће се мере и услови заштите животне средине, а нарочито:

1) утврђивање посебних режима очувања и коришћења подручја заштићених природних добара, изворишта водоснабдевања, термалних и минералних изворишта, шума, пољопривредног земљишта, јавних зелених површина, рекреационих подручја и бања;

2) одређивање подручја угрожених делова животне средине (загађена подручја, подручја угрожена ерозијом и бујицама, експлоатацијом минералних сировина, плавна подручја и сл.) и утврђивање мера за санцију ових подручја;

3) утврђивање мера и услова заштите животне средине према којима ће се користити простор намењен експлоатацији минералних сировина, односно вршити изградња индустријских и енергетских објеката, објеката за прераду и одлагање отпада, објеката инфраструктуре и других објеката чијом изградњом или коришћењем се може угрозити животна средина.

Услове за обезбеђење мера из става 1. овог члана даје Министарство, орган аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе, на захтев органа надлежног за припрему и доношење плана, а на основу услова и мишљења надлежних стручних организација.

Стратешка процена утицаја на животну средину

Члан 35.

Стратешка процена утицаја на животну средину врши се за планове, програме и основе у области просторног и урбанистичког планирања или коришћења земљишта, пољопривреде, шумарства, рибарства, ловства, енергетике, индустрије, саобраћаја, управљања отпадом, управљања водама, телекомуникација, туризма, инфраструктурних система, заштите природних и културних добара, биљног и животињског света и њихових станишта и др. и саставни је део плана, односно програма или основе.

Стратешка процена утицаја на животну средину мора бити усклађена са другим проценама утицаја на животну средину, као и са плановима и програмима заштите животне средине и врши се у складу са поступком прописаним посебним законом.

Аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе, у оквиру својих права и дужности, одређује врсте планова и програма за које се израђује стратешка процена утицаја.

Процена утицаја пројекта на животну средину

Члан 36.

Процена утицаја пројекта на животну средину врши се за пројекте који се планирају и реализују у простору, укључујући промене технологије, реконструкцију, проширење капацитета или престанак рада који могу довести до значајног загађивања животне средине или представљају ризик по здравље људи.

Процена утицаја пројекта на животну средину обухвата пројекте из области индустрије, рударства, енергетике, саобраћаја, туризма, пољопривреде, шумарства, водопривреде и комуналних делатности, као и све пројекте који се планирају на заштићеном природном добру и у заштићеној околини непокретног културног добра.

Процена утицаја пројекта на животну средину је саставни део техничке документације без које се не може приступити извођењу пројекта и врши се у складу са поступком прописаним посебним законом.

Интегрисано спречавање и контрола загађивања

Члан 37.

За рад нових и постојећих постројења која могу имати негативне утицаје на здравље људи и животну средину прибавља се интегрисана дозвола којом се обезбеђује спречавање и контрола загађивања животне средине.

Врсте активности и постројења, услови и поступак издавања интегрисане дозволе, надзор и друга питања од значаја за интегрисано спречавање и контролу загађивања животне средине уређују се посебним законом.

Процена опасности од удеса

Члан 38.

Правно и физичко лице које обавља активности у којима је присутна или може бити присутна једна или више опасних материја у количинама које су једнаке или веће од прописаних, а које могу изазвати удес дужно је да у поступку процене утицаја пројекта на животну средину, односно прибављања интегрисане дозволе, изради процену опасности од удеса.

Процена опасности од удеса израђује се на основу посебне методологије коју прописује министар, по прибављеном мишљењу других органа и организација и садржи услове за управљање ризиком који се односе на:

- удес;
1) спровођење мера превенције, приправности и одговора на
удес;
2) предузимање мера отклањања последица удеса, односно
санације.

Сагласност на процену опасности од удеса даје Министарство.

2. Услови заштите животне средине

2.1. Стандарди квалитета животне средине и стандарди емисије

Граничне вредности

Члан 39.

У Републици утврђују се стандарди квалитета животне средине и стандарди емисије, односно граничне вредности емисије и емисије загађујућих материја и енергије у ваздух, воду и земљиште, укључујући и емисију из мобилних извора загађивања.

Јединствени нормативи утврђују се ради: контроле квалитета ваздуха, вода, земљишта, поступања са отпадом и хемикалијама, третмана отпадних вода, индустријског загађења и управљања ризиком, нивоа буке и вибрација и др.

Граничне вредности емисија загађујућих материја на месту испуштања у животну средину и нивое емисије загађујућих материја у животној средини утврђује Влада.

Услови за рад постројења и обављање активности

Члан 40.

Изградња и рад постројења и обављање активности врши се ако су испуњени прописани стандарди емисије и емисије, опреме и уређаја којима се смањује или спречава емисија загађујућих материја или енергије и обезбеђује њено очување, односно ако су предузете друге мере и радње за обезбеђивање прописаних услова заштите животне средине.

Загађујуће и опасне материје, отпадне воде или енергија испуштају се у ваздух, воду и земљиште на прописан начин и у количинама, односно концентрацијама или нивоима које нису изнад прописаних граничних вредности.

Превозна средства која се производе и пуштају у промет морају испуњавати услове у погледу емисије за мобилне изворе загађивања.

Ограничење ради примене стандарда

Члан 41.

Ради постепене примене стандарда емисија и имисија из члана 39. овог закона и очувања природних вредности, Влада може, на одређено време, ограничити рад постројења и обављање активности на одређеном подручју.

Време на које Влада утврђује ограничења из става 1. овог члана одређује се у складу са прописаним граничним вредностима и Националним програмом заштите животне средине.

Упозорење јавности

Члан 42.

Министарство обавештава јавност и доноси акт о увођењу посебних мера у случајевима непосредне опасности или прекорачења прописаних граничних вредности загађења.

Министар прописује критеријуме за доношење акта из става 1. овог члана и начин упозорења јавности.

Орган јединице локалне самоуправе доноси акт о увођењу посебних мера у случају из става 1. овог члана ако је загађење ограничено на територији јединице локалне самоуправе и нема утицаја на шире подручје.

Статус угрожене животне средине

Члан 43.

Статус угрожене животне средине и режим санације и ремедијације за подручје од значаја за Републику одређује Министарство, по прибављеном мишљењу других надлежних органа, а за подручје од локалног значаја одређује јединица локалне самоуправе.

Статус посебно угрожене животне средине одређује Влада.

Влада утврђује критеријуме за одређивање статуса посебно угрожене животне средине, односно статуса угрожене животне средине и за утврђивање приоритета за санацију и ремедијацију.

2.2. Систем управљања заштитом животне средине

Укључивање у систем управљања и контроле заштите животне средине

Члан 44.

У Републици примењују се домаћи и међународни стандарди и прописи за управљање, сертификацију и регистрацију система управљања заштитом животне средине.

Правно и физичко лице може сертифициовати систем управљања заштитом животне средине према JUS-ISO 14001, у складу са законом.

Правно и физичко лице може регистровати сертифициован систем управљања заштитом животне средине ради укључивања у систем управљања и контроле заштите животне средине ЕУ (у даљем тексту: систем ЕМАС), у складу са овим законом.

Захтев за регистрацију у систем ЕМАС

Члан 45.

У систем ЕМАС могу се укључити правна и физичка лица која у свом пословању испуњавају захтеве система управљања заштитом животне средине који се односе на утврђивање и вођење политике, планирање, спровођење, контролу и проверу система управљања и примене мера за његово унапређивање.

Ради испуњавања услова за успостављање система управљања заштитом животне средине и регистрације у систем ЕМАС правно и физичко лице дужно је да изради извештај о утицајима активности, производа и услуга на животну средину, организује и спроведе проверу усаглашености система управљања коју врши оцењивач из правног и физичког лица или ван њега.

Регистрација у систем ЕМАС врши се на основу захтева правног и физичког лица који се подноси Министарству.

Уз захтев за регистрацију у систем ЕМАС, који се подноси на прописаном образцу, прилаже се:

- 1) изјава правног и физичког лица за укључивање у систем ЕМАС са прописаном садржином;
- 2) потврда акредитованог оцењивача ЕМАС о тачности навода датих у изјави правног и физичког лица о испуњености услова заштите животне средине за укључивање у систем ЕМАС.

Одлуку о регистрацији доноси Министарство на основу поднете документације, као и на основу инспекцијске контроле о примени прописа о заштити животне средине.

Образац захтева из става 4. овог члана прописује министар.

Правно и физичко лице плаћа накнаду за упис у регистар.

Висину накнаде за упис у регистар прописује Влада.

Упис у регистар врши се на период од једне године и може се продужити на захтев правног и физичког лица.

Захтев за продужење регистрације подноси се најкасније 30 дана пре истека рока на који је упис извршен.

Акредитација

Члан 46.

Акредитација оцењивача ЕМАС и контрола њихових активности врши се у складу са законом и другим прописима којима се уређује акредитација.

Акредитовани оцењивач ЕМАС проверава испуњеност свих услова прописаних за правна и физичка лица која се укључују у систем ЕМАС или су део тог система.

Регистри система ЕМАС

Члан 47.

Министарство води регистар правних и физичких лица укључених у систем ЕМАС.

Подаци из регистра ЕМАС су јавни.

Акредитационо тело које води регистар акредитованих оцењивача система ЕМАС, дужно је да најмање једном месечно доставља Министарству податке из регистра, а на захтев Министарства доставља и податке у вези са поступком акредитације оцењивача ЕМАС.

На захтев Министарства акредитовани оцењивач ЕМАС доставља податке о резултатима проверавања система ЕМАС у правном и физичком лицу.

Министарство обезбеђује заштиту података из ст. 3. и 4. овог члана који представљају пословну тајну.

Одбијање уписа и брисање из регистра

Члан 48.

Министарство ће одбити захтев за упис у регистар ако правно и физичко лице не испуњава услове за укључење у систем ЕМАС.

Из регистра система ЕМАС брише се правно и физичко лице:

1) ако у прописаном року не поднесе захтев за продужење регистрације са попуњеном изјавом, образцем регистрације и доказом о уплаћеној накнади;

2) ако се утврди да правно и физичко лице не испуњава један или више услова за регистрацију;

3) ако је акредитационо тело доставило Министарству негативан извештај о контроли рада акредитованог оцењивача ЕМАС.

Министарство може у случају из става 2. овог члана одлучити да регистрацију правног и физичког лица суспендује на одређено време до испуњења услова за регистрацију.

Знак ЕМАС

Члан 49.

Знак ЕМАС могу користити само правна и физичка лица која су регистрована у систем ЕМАС у случајевима и на начин утврђен у складу са законом.

Овлашћење за доношење прописа

Члан 50.

Министар прописује:

- 1) захтеве за успостављање и спровођење система управљања заштитом животне средине;
- 2) садржину извештаја о утицајима активности, производа и услуга на животну средину;
- 3) садржину изјаве за укључивање у систем ЕМАС и доступност информација о систему ЕМАС јавности;
- 4) начин провере система ЕМАС унутар правног и физичког лица и садржај извештаја оцењивача;
- 5) садржину, излед и употребу знака ЕМАС.

2.3. Стандарди производа, процеса и услуга

Технологије, процеси, производи, полупроизводи, сировине

Члан 51.

На територији Републике може се примењивати домаћа или увезена технологија или процес, односно производити и стављати у промет производи ако испуњавају прописане стандарде заштите животне средине, односно стандарде квалитета производа или ако технологија, процес, производ, полупроизвод или сировина није забрањена у земљи извознику.

Министарство може, у случају сумње, наложити да се технологија, процес, производ, полупроизвод или сировина из става 1. овог члана оцени у односу на штетан утицај на животну средину и када је снабдевен прописаном исправом.

Оцену технологије, процеса, производа, полупроизвода или сировине из става 2. овог члана даје, у року од 30 дана од дана пријема захтева, акредитована стручна организација или стручна лица за поједине области.

Уређаји који служе за уклањање или пречишћавање загађујућих материја за које нису прописани домаћи стандарди могу се употребљавати ако је њихову ефикасност за те намене утврдила овлашћена стручна организација.

Министарство може забранити производњу и промет одређених производа и вршење одређених активности, на одређено време или на делу територије Републике, односно аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе ради спречавања угрожавања животне средине или здравља људи.

Упозорење на декларацији

Члан 52.

Произвођач или дистрибутер је обавезан да на декларацији сировине, полупроизвода или производа упозори на загађење животне средине и штету по људско здравље које производ или његово паковање узрокује или може узроковати.

Упозорење мора садржати упутство за употребу или руковање производом, састојцима и његовим паковањем у производњи, употреби и одлагању, у складу са важећим стандардима и прописима за руковање.

Еколошки знак

Члан 53.

Еколошки знак утврђује се за производе намењене општој потрошњи, изузев производа за исхрану, пића и фармацеутских производа који у поређењу са сличним производима мање загађују животну средину при производњи, пласману, промету, потрошњи и одлагању или су добијени рециклажом отпада.

Еколошки знак утврђује се и за процесе и услуге који мање загађују животну средину.

За производе, процесе или услуге правно или физичко лице може добити право на коришћење еколошког знака ако се њиховом производњом, односно одвијањем, односно пружањем смањује:

- 1) потрошња енергетских ресурса;
- 2) емисија штетних и опасних материја;
- 3) производња отпада;
- 4) потрошња природних ресурса и др.

Министар прописује ближе услове и поступак за добијање права на коришћење еколошког знака, елементе, изглед и начин употребе еколошког знака за производе, процесе и услуге.

Додела и одузимање еколошког знака

Члан 54.

Акт о додели права на коришћење еколошког знака доноси Министарство.

Право на коришћење еколошког знака се додељује за период до три године.

Захтев за добијање еколошког знака заинтересовано лице подноси Министарству.

Уз захтев се подноси доказ о испуњености услова из члана 53. овог закона.

Трошкове доделе права на коришћење еколошког знака сноси подносилац захтева.

Право на коришћење еколошког знака одузима се ако производ, процес или услуга престане да испуњава један од услова за доделу знака.

Признања и награде

Члан 55.

Признања и награде за допринос заштити животне средине могу се доделити за:

- 1) спречавање загађивања животне средине;
- 2) најповољнија решења у производним поступцима у односу на животну средину;
- 3) развојне и истраживачке пројекте у заштити животне средине;
- 4) развој образовних програма за заштиту животне средине;
- 5) допринос појединаца за развој и унапређење заштите животне средине или за допринос у међународној сарадњи;
- 6) допринос стручних, других удружења и невладиних организација за развој и унапређење заштите животне средине.

Признања и награде додељује Министарство на основу конкурса.

Министар ближе прописује поступак и услове за доделу признања и награда.

3. Мере заштите од опасних материја

3.1. Производња и промет

Супстанце које оштећују озонски омотач

Члан 56.

На територији Републике забрањује се производња супстанци које оштећују озонски омотач.

Забрањен је увоз и извоз супстанци које оштећују озонски омотач, односно производа који садрже ове супстанце, које су утврђене

ратификованим међународним уговором из земаља, односно у земље које нису стране уговорнице тог уговора.

Увоз, производња и стављање у промет нових и коришћених производа који садрже супстанце које оштећују озонски омотач, забрањен је, изузев за посебне намене.

Супстанце које оштећују озонски омотач, чији промет, односно коришћење није забрањен, као и производи који садрже супстанце које оштећују озонски омотач а служе за посебне намене, могу се увозити, односно извозити на основу дозволе Министарства.

Увозник, односно извозник подноси захтев за издавање дозволе уз који прилаже:

1) врсту и количину супстанце или производа који садржи супстанце које оштећују озонски омотач, а које су предмет увоза, односно извоза;

2) податке о пореклу супстанце или производа који садржи супстанце које оштећују озонски омотач које се увозе или одредишту у које се супстанца извози, односно о крајњем кориснику;

3) другу прописану документацију.

Увозник, односно извозник дужан је да води евиденцију и достави Министарству податке о врсти и количини увезених, односно извезених супстанци, количини продатих увезених супстанци и правним и физичким лицима којима су супстанце продате.

Влада прописује:

1) листу супстанци које оштећују озонски омотач чији је увоз, односно извоз забрањен;

2) листу супстанци и производа који садрже супстанце које оштећују озонски омотач, чији је увоз, односно извоз дозвољен;

3) листу супстанци и производа који садрже супстанце које оштећују озонски омотач за посебне намене.

Министарство води регистар о увозу, извозу и потрошњи супстанци које оштећују озонски омотач, односно производа.

Министар ближе прописује документацију која се подноси уз захтев за издавање дозволе за увоз и извоз, начин вођења евиденције, односно регистра о увозу, извозу и потрошњи супстанци, односно производа, начин и рок достављања података.

Увоз, извоз и транзит отпада

Члан 57.

Забрањен је увоз опасног отпада.

Отпад се може увозити само ако не може да се обезбеди у Републици, а неопходан је у производњи као секундарна сировина.

Дозволу за увоз, извоз или транзит отпада издаје Министарство у складу са законом и другим прописима.

При подношењу захтева за издавање дозволе за увоз, извоз и транзит из става 1. овог члана подносилац захтева прилаже документацију чију садржину прописује Министарство.

Министар прописује услове које морају да испуњавају стручне организације за испитивање отпада.

Министар одређује стручне организације из става 5. овог члана.

3.2. Поступање са опасним материјама

Обавезе правног и физичког лица

Члан 58.

Поступање са опасним материјама у производњи, употреби, превозу, промету, преради, складиштењу и одлагању врши се на начин да се не доведе у опасност живот и здравље људи, не загади животна средина, обезбеде и предузму мере заштите од удеса и друге мере утврђене законом.

Правно и физичко лице које производи, превози, ставља у промет, користи, прерађује, складишти или одлаже опасне материје дужно је да:

1) изради план заштите од удеса и да најмање сваке три године врши његово ажурирање или ревизију у складу са променама у раду постројења, примени технологије или обављању активности, укључујући и проверу приправности за његово спровођење;

2) спроводи превентивне и друге мере управљања ризиком од удеса из плана заштите од удеса;

3) изради извештај о стању сигурности који је доступан јавности и да најмање сваких пет година, као и у случају промена у раду постројења или обављању активности, врши ревизију извештаја о стању сигурности.

Лице из става 2. овог члана води евиденцију о врстама и количинама опасних материја.

У случају квара на постројењима или уређајима за заштиту животне средине услед чега настаје прекорачење граничних вредности емисије, лице из става 2. овог члана дужно је да без одлагања о томе обавести Министарство, надлежни орган аутономне покрајине, односно орган јединице локалне самоуправе.

Превозник опасних материја дужан је да прибави дозволу надлежног органа за превоз опасних материја, у складу са посебним законом.

Одговор на удес

Члан 59.

У случају удеса правно или физичко лице без одлагања организује и спроводи планиране мере и поступке реаговања на удес и ангажује људе и средства у складу са израђеним планом заштите од удеса укључујући и обавезу обавештавања Министарства, односно надлежни орган аутономне покрајине и министарства надлежног за послове заштите од пожара, производњу и промет експлозивних материја, запаљивих течности и гасова и друге надлежне органе, у складу са законом.

Обавештење из става 1. овог члана обавезно садржи: околности удеса, место, време, присутне опасне материје, непосредну опасност по здравље људи и животну средину и кратак опис предузетих мера, као и непосредне мере приправности неопходне да би се спречило понављање удеса.

Обавеза достављања обавештења

Члан 60.

Правно и физичко лице из члана 58. овог закона, за постојеће и нове активности и постројења, доставља Министарству, органу аутономне покрајине, односно органу јединице локалне самоуправе на чијој територији има седиште, обавештење о:

- 1) новим постројењима најмање три месеца пре почетка градње или пуштања у рад;
- 2) постојећем постројењу у року од најмање годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Обавештење из става 1. овог члана садржи податке о:

- 1) врсти активности и раду постројења, локацији и непосредној околини постројења;
- 2) идентификацији, количини и физичком облику опасних материја, као и њиховој категоризацији;
- 3) стању сигурности;
- 4) спроведеним превентивним мерама за спречавање удеса и ограничавање последица;
- 5) мерама санације које се планирају или предузимају у случају удеса.

Обавезе надлежних органа

Члан 61.

Државни органи, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе доносе планове заштите од удеса.

План заштите од удеса са прекограничним ефектима доноси Влада.

Планови из ст. 1. и 2. овог члана ревидирају се сваке треће године.

Министар прописује:

1) садржину плана заштите од удеса и извештаја о стању сигурности;

2) начин вођења евиденције о врстама и количинама опасних материја у производњи, употреби, промету, превозу, преради, складиштењу и одлагању, начин и рокове достављања података;

3) ниво концентрација опасних материја у медијумима животне средине о којима се обавезно обавештава јавност;

4) начин и критеријуме за категоризацију и карактеризацију опасних материја;

5) критеријуме за утврђивање обима удеса за проглашавање стања угрожености животне средине од удеса.

На основу обавештења из чл. 59. и 60. овог закона Министарство води регистар постројења, као и регистар удеса који су пријављени.

Министарство је дужно да одреди постројења или групе постројења код којих је већа вероватноћа или могућност појаве удеса због локације и близине таквих постројења, као и да одреди опасне материје у тим постројењима (домино ефекат).

Проглашавање стања угрожености

Члан 62.

У случају удеса, зависно од његовог обима, унутар или ван постројења и процене последица које могу изазвати директну или одложу опасност по људско здравље и животну средину, проглашава се стање угрожености животне средине и обавештава јавност о предузетим мерама.

Стање угрожености животне средине из става 1. овог члана проглашава Министарство, односно орган аутономне покрајине, односно орган јединице локалне самоуправе.

За удесе са прекограничним ефектима стање угрожености животне средине проглашава Влада.

Предузимање санационих мера и супсидијарна одговорност

Члан 63.

Ради спречавања даљег ширења загађења проузрокованог удесом, правно и физичко лице одмах предузима мере санације према плановима заштите о свом трошку.

Ако се накнадно утврди загађивач који је одговоран за удес, орган који је сносио трошкове отклањања последица загађивања животне средине захтева накнаду трошкова.

4. Програми и планови

Национални програм

Члан 64.

Планирање и управљање заштитом животне средине обезбеђује се и остварује спровођењем Националног програма заштите животне средине (у даљем тексту: Национални програм) који доноси Народна скупштина за период од најмање десет година.

Национални програм из става 1. овог члана обезбеђује интегралну заштиту животне средине и садржи нарочито:

- 1) опис и оцену стања животне средине;
- 2) основне циљеве и критеријуме за спровођење заштите животне средине у целини, по областима и просторним целинама са приоритетним мерама заштите;
- 3) услове за примену најповољнијих привредних, техничких, технолошких, економских и других мера за одрживи развој и управљање заштитом животне средине;
- 4) дугорочне и краткорочне мере за спречавање, ублажавање и контролу загађивања;
- 5) носиоце, начин и динамику реализације;
- 6) средства за реализацију.

Национални програм реализује се акционим и санационим плановима које доноси Влада за период од пет година.

Влада једанпут у две године подноси извештај Народној скупштини о реализацији Националног програма.

Акциони план

Члан 65.

Акциони планови доносе се за:

- 1) унапређивање просторног планирања и уређења простора;
- 2) заштиту земљишта;
- 3) заштиту вода;
- 4) заштиту ваздуха и атмосфере;
- 5) заштиту шума;
- 6) заштиту екосистема;
- 7) заштићена природна добра;
- 8) управљање отпадом;
- 9) управљање хемикалијама;
- 10) заштиту од јонизујућег и нејонизујућег зрачења;

- 11) заштиту од удеса;
- 12) заштиту од буке и вибрација;
- 13) одрживо управљање енергијом;
- 14) развој информационог система;
- 15) развој научног истраживања, образовања и васпитања;
- 16) развој и примену економских инструмената и др.

Санациони план

Члан 66.

Санациони план доноси се када загађење на одређеном простору превазилази ефекте мера које се предузимају, односно када је угрожен капацитет животне средине или постоји ризик од трајног нарушавања квалитета или штете у животној средини.

Санациони план Влада доноси у случају:

- 1) када ниво и обим деградације животне средине превазилази санационе могућности аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе;
- 2) када је одговорни субјект непознат, а загађеност животне средине изазива штетне последице преко граница Републике;
- 3) када је одговорни субјект ван јурисдикције Републике, а загађеност животне средине изазива штетне последице на њеној територији;
- 4) када загађеност животне средине угрожава подручје од изузетног значаја за Републику или на њему изазива штетне последице;
- 5) када је потребно предузети хитне и интервентне мере у ванредним случајевима.

Ако се накнадно утврди загађивач који је одговоран за загађивање, орган који је сносио трошкове санације животне средине захтева накнаду трошкова.

У случају прекорачења прописаних нивоа емисија и других активности које су довеле до деградације животне средине, загађивач је дужан да о свом трошку уради и реализује санациони план.

Садржина планова

Члан 67.

Акциони и санациони планови садрже нарочито: стање, мере, процену утицаја на здравље људи у случају угрожене животне средине, носиоце, начин, динамику и средства за реализацију плана.

Акционе и санационе планове припрема Министарство са министарствима надлежним за одговарајућу област.

Програми и планови аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе

Члан 68.

Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе доносе програм заштите животне средине на својој територији, односно локалне акционе и санационе планове, у складу са Националним програмом и плановима из чл. 65. и 66. овог закона и својим интересима и специфичностима.

Две или више јединица локалне самоуправе доносе заједнички програм заштите животне средине ради смањења негативних утицаја на животну средину или из разлога економичности (заједничко управљање отпадом, отпадним водама и сл).

IV. ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

1. Мониторинг

Обезбеђење мониторинга

Члан 69.

Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене законом обезбеђују континуалну контролу и праћење стања животне средине (у даљем тексту: мониторинг), у складу са овим и посебним законима.

Мониторинг је саставни део јединственог информационог система животне средине.

Влада доноси програм мониторинга за период од две године.

Аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга на својој територији који мора бити у складу са програмом из става 3. овог члана.

Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе обезбеђују финансијска средства за обављање мониторинга.

Садржина и начин вршења мониторинга

Члан 70.

Мониторинг се врши систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора стања и загађења животне средине које обухвата праћење природних фактора, односно промена стања и карактеристика животне средине, укључујући и прекогранични мониторинг, и то: ваздуха, воде, земљишта, шума, биодиверзитета, флоре и фауне, елемената климе, озонског омотача, јонизујућег и нејонизујућег зрачења, буке, отпада, рану најаву удеса са праћењем и проценом развоја загађења животне средине, као и преузетих обавеза из међународних уговора.

Влада утврђује критеријуме за одређивање броја и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података.

Овлашћена организација

Члан 71.

Мониторинг може да обавља и овлашћена организација ако испуњава услове у погледу кадрова, опреме, простора, акредитације за мерење датог параметра и JUS-ISO стандарда у области узорковања, мерења, анализа и поузданости података, у складу са законом.

Министар, по претходно прибављеној сагласности министра надлежног за одређену област, прописује ближе услове које мора да испуњава овлашћена организација из става 1. овог члана.

Министар одређује овлашћену организацију из става 1. овог члана.

Акт из става 3. овог члана објављује се у "Службеном гласнику Републике Србије".

Мониторинг загађивача

Члан 72.

Правно и физичко лице које је власник, односно корисник постројења које представља извор емисија и загађивања животне средине дужно је да, у складу са законом, преко надлежног органа, организације или овлашћене организације:

- 1) обавља мониторинг емисије;
- 2) обезбеђује метеоролошка мерења за велике индустријске комплексе или објекте од посебног интереса за Републику, аутономну покрајину или јединицу локалне самоуправе;
- 3) учествује у трошковима мерења емисије у зони утицаја, по потреби;
- 4) прати и друге утицаје своје активности на стање животне средине.

Влада утврђује врсте емисије и других појава које су предмет мониторинга загађивача, методологију мерења, узимања узорака, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података.

Загађивач планира и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга емисије, као и за друга мерења и праћења утицаја своје активности на животну средину.

Достављање података

Члан 73.

Државни органи, односно организације, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке из мониторинга из чл. 70. и 72. овог закона достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин.

2. Информациони систем и начин достављања података

Информациони систем

Члан 74.

Ради ефикасног идентификовања, класификовања, обраде, праћења и евиденције природних вредности и управљања животном средином у Републици успоставља се и води информациони систем заштите животне средине (у даљем тексту: информациони систем).

Информациони систем обезбеђује формирање, класификовање, одржавање, презентацију и дистрибуцију нумеричких, описних и просторних база података о: квалитету медијума животне средине, праћењу стања и заштити животне средине, законодавним, административним и организационим и стратешким мерама, научно–техничким информацијама о планским мерама превенције и размену информација са другим информационим системима и др.

Информациони систем води Агенција за заштиту животне средине.

Информациони систем обезбеђује приступ другим информационим системима и хармонизацију свих релевантних информација и података на националном и међународном нивоу.

Влада ближе прописује садржину и начин вођења информационог система, методологију, структуру, заједничке основе, категорије и нивое сакупљања података, као и садржину информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност.

Интегрални катастар загађивача

Члан 75.

Ради праћења квалитативних и квантитативних промена у животној средини и предузимања мера заштите у животној средини води се интегрални катастар загађивача у складу са овим законом.

Интегрални катастар загађивача води Агенција за заштиту животне средине.

Министар прописује методологију за израду интегралног катастра загађивача, као и врсту, начине, класификацију и рокове достављања података.

Загађивач је дужан да о свом трошку доставља прописане податке на начин и у роковима утврђеним у складу са законом.

3. Извештај о стању животне средине

Извештај о стању животне средине

Члан 76.

Влада једанпут годишње подноси Народној скупштини извештај о стању животне средине у Републици.

Надлежни орган аутономне покрајине, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе једанпут у две године подноси скупштини аутономне покрајине, односно скупштини јединице локалне самоуправе извештај о стању животне средине на својој територији.

Извештаји о стању животне средине објављују се у службеним гласилима Републике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Садржај извештаја о стању животне средине

Члан 77.

Извештај из члана 76. овог закона садржи нарочито податке о:

- 1) стању и променама у животној средини;
- 2) спровођењу Стратегије, Националног програма и акционих планова;
- 3) санационим плановима и другим предузетим мерама;
- 4) финансирању система заштите животне средине;
- 5) приоритетним обавезама и мерама у области система заштите животне средине;
- 6) другим подацима значајним за управљање природним вредностима и заштитом животне средине.

V. ИНФОРМИСАЊЕ И УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ

Приступ информацијама

Члан 78.

Државни органи, органи аутономне покрајине, органи јединице локалне самоуправе и овлашћене и друге организације дужни су да редовно, благовремено, потпуно и објективно, обавештавају јавност о стању животне средине, односно о појавама које се прате у оквиру мониторинга емисије и емисије, као и мерама упозорења или развоју загађења која могу представљати опасност за живот и здравље људи, у складу са овим законом и другим прописима.

Јавност има право приступа прописаним регистрима или евиденцијама које садрже информације и податке у складу са овим законом.

Достављање информација на захтев

Члан 79.

Информације које се односе на заштиту животне средине надлежни орган доставља подносиоцу захтева у року од 30 дана од дана подношења захтева.

Ако су информације из става 1. овог члана обимне или би њихова припрема захтевала дужи временски период, рок за достављање је 60 дана од дана подношења захтева.

Трошкове достављања информација из става 1. овог члана сноси подносилац захтева.

Министар прописује висину трошкова из става 3. овог члана, у зависности од обима и природе информација.

Одбијање захтева за достављање информација

Члан 80.

Захтев за достављање информација које се односе на заштиту животне средине може бити одбијен ако би њихово објављивање негативно утицало на:

- 1) поверљивост рада државних органа када је она предвиђена законом;
- 2) међународне односе, одбрану земље и јавну безбедност;
- 3) рад правосудних органа;
- 4) поверљивост комерцијалних и индустријских података када је таква поверљивост предвиђена законом, осим информација о емисијама које угрожавају животну средину;
- 5) права интелектуалне својине;
- 6) поверљивост личних података, односно досијеа када је она предвиђена законом;
- 7) интересе трећих лица која поседују информације, а која нису обавезна да их пруже, односно нису сагласна са њиховим објављивањем.

Учешће јавности у одлучивању

Члан 81.

Јавност има право да, у складу са законом, учествује у поступку доношења одлука о:

- 1) стратешкој процени утицаја планова и програма на животну средину;

2) процени утицаја пројеката чија реализација може довести до загађивања животне средине или представља ризик по животну средину и здравље људи;

3) одобравању рада нових, односно постојећих постројења.

Учешће јавности у погледу стратешке процене утицаја обезбеђује се у оквиру излагања просторног и урбанистичког плана, односно другог плана или програма из члана 35. овог закона на јавни увид.

Учешће јавности у одлучивању о процени утицаја пројеката на животну средину спроводи се у оквиру јавне презентације пројекта и јавне расправе.

Учешће јавности у одлучивању о пуштању у рад нових, односно постојећих постројења спроводи се у току издавања дозволе за интегрисано спречавање и контролу загађивања.

Заинтересована јавност се преко јавног огласа обавештава о поступку доношења одлука и учествује у поступку достављањем мишљења, коментара и сугестија надлежном органу и благовремено се обавештава о донетој одлуци.

Ограничење учешћа јавности у одлучивању

Члан 82.

Влада може ради заштите интереса одбране и безбедности земље ограничити учешће јавности у доношењу одлука из члана 81. овог закона.

VI. ЕКОНОМСКИ ИНСТРУМЕНТИ

Финансирање заштите животне средине

Члан 83.

Република, односно аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе, у оквиру својих овлашћења обезбеђују финансирање и остваривање циљева заштите животне средине, у складу са овим законом.

1. Врсте економских инструмената

1.1. Накнада за коришћење природних вредности

Члан 84.

Корисник природне вредности плаћа накнаду за коришћење природних вредности и сноси трошкове санације и рекултивације деградираног простора, у складу са посебним законом.

Средства остварена од накнаде из става 1. овог члана, у висини од 60% приход су буџета Републике, а у висини од 40% приход су буџета јединице локалне самоуправе.

1.2. Накнада за загађивање животне средине

Члан 85.

Загађивач је дужан да плаћа накнаду за загађивање животне средине.

Критеријуми за одређивање накнаде из става 1. овог члана су:

- 1) врста, количина или особине емисија из појединог извора;
- 2) врста, количина или особине емисија произведеног или одложеног отпада;
- 3) садржај материја штетних по животну средину у сировини, полупроизводу и производу.

Обвезник плаћања накнаде из става 1. овог члана (у даљем тексту: обвезник) је свако лице које узрокује загађење животне средине емисијама, односно отпадом или производи, користи или ставља у промет сировине, полупроизводе или производе који садрже материје штетне по животну средину.

Влада ближе одређује врсту загађивања, критеријуме за обрачун накнаде и обвезнике, висину и начин обрачунавања и плаћања накнаде.

Средства остварена од накнаде из става 1. овог члана у висини од 40% приход су буџета Републике, а у висини од 60% приход су буџета јединице локалне самоуправе.

Средства из става 5. овог члана користе се наменски за заштиту и унапређивање животне средине према програмима, односно акционим и санационим плановима који се доносе у складу са овим законом и посебним законима.

Повраћај, ослобађање или смањење накнаде за загађивање животне средине

Члан 86.

Обвезник има право на повраћај већ плаћене накнаде за загађивање животне средине, односно ослобађање или смањење плаћања накнаде, ако средства користи за спровођење мера за прилагођавање прописаним граничним вредностима или спроводи друге мере којима доприноси смањењу загађивања животне средине испод прописаног нивоа.

Влада ближе утврђује мерила и услове за повраћај, ослобађање или смањење плаћања накнаде.

Министар одлучује о праву из става 1. овог члана у складу са прописаним мерилима и условима.

Накнаде јединице локалне самоуправе

Члан 87.

Јединица локалне самоуправе може, из оквира својих права и дужности, прописати накнаду за заштиту и унапређивање животне средине у складу са својим потребама и специфичностима.

Изузетно, јединица локалне самоуправе са статусом угрожене животне средине може прописати накнаду за заштиту и унапређивање животне средине и за власника теретног возила, односно за правно и физичко лице које обавља послове превоза и транспорта нафте и нафтних деривата, као и сировина, производа и полупроизвода хемијских и других опасних материја из индустрије или за индустрију на њеној територији.

Висину накнаде из ст. 1. и 2. овог члана, начин плаћања, као и олакшице за одређене категорије обвезника плаћања, прописује јединица локалне самоуправе.

Средства прикупљена преко тих накнада морају се наменски искористити у заштити и унапређењу животне средине.

Обезбеђење плаћања накнада

Члан 88.

У погледу плаћања накнаде из чл. 84, 85. и 87. овог закона, за обрачун камате за доцњу у плаћању, принудну наплату и остало што није посебно прописано овим законом, сходно се примењују одредбе закона којим се уређује порески поступак.

1.3. Средства буџета и међународне финансијске помоћи

Коришћење средстава

Члан 89.

Финансирање из наменских средстава буџета и средстава међународне финансијске помоћи врши се преко Фонда за заштиту животне средине, у складу са овим законом.

1.4. Фонд за заштиту животне средине

Оснивање Фонда

Члан 90.

Ради обезбеђивања финансијских средстава за подстицање заштите и унапређивања животне средине у Републици оснива се Фонд за заштиту животне средине (у даљем тексту: Фонд).

Фонд има својство правног лица.

Седиште Фонда је у Београду.

Послови Фонда

Члан 91.

Фонд обавља послове у вези са финансирањем припреме спровођења и развоја програма, пројеката и других активности у области очувања, одрживог коришћења, заштите и унапређивања животне средине, као и у области енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије, а нарочито:

1) стручне и друге послове у вези са прибављањем, управљањем и коришћењем средстава Фонда;

2) посредовање у вези са финансирањем заштите животне средине и енергетске ефикасности из средстава страних држава, међународних организација, финансијских институција и тела, као и домаћих и страних правних и физичких лица;

3) вођење базе података о програмима, пројектима и другим активностима у области заштите животне средине и енергетске ефикасности, као и потребним и расположивим финансијским средствима за њихово остваривање;

4) подстицање, успостављање и остваривање сарадње са међународним и домаћим финансијским институцијама и другим правним и физичким лицима ради финансирања заштите животне средине и енергетске ефикасности у складу са Националним програмом и другим стратешким плановима и програмима, као и закљученим међународним уговорима за намене утврђене овим законом.

Фонд послује у складу са законом којим се уређује буџетски систем.

Приходи Фонда

Члан 92.

Приходи Фонда остварују се из:

1) наменских средстава буџета Републике остварених по основу накнада прописаних у чл. 27. и 45. и одређених накнада из члана 85. овог закона;

2) средстава остварених по основу промене власништва предузећа остварених у поступку приватизације;

3) прихода остварених на основу међународне билатералне и мултилатералне сарадње на програмима, пројектима и другим активностима у области заштите животне средине и енергетске ефикасности;

4) прихода и примања од управљања слободним новчаним средствима Фонда;

5) прилога, донација, поклона и помоћи;

6) других извора у складу са законом.

Свако повећање имовине Фонда уписује се у регистар привредних субјеката једном годишње.

Висина средстава остварених по основу промене власништва предузећа у поступку приватизације из става 1. тачка 2. овог члана одређује се у складу са законом којом се уређује приватизација.

Коришћење средстава Фонда

Члан 93.

Фонд у обављању својих послова, а нарочито у планирању и коришћењу средстава, примењује принципе објективности и одговорности, међународно признате стандарде добре праксе и јавности у раду и доношењу одлука.

Средства Фонда користе се за финансирање акционих и санационих планова у складу са Националним програмом, а нарочито за:

1) заштиту, очување и побољшање квалитета ваздуха, воде, земљишта и шума, као и ублажавање климатских промена и заштиту озонског омотача;

2) санацију одлагалишта отпада, подстицање смањења настајања отпада, рециклажу и поновну употребу отпада;

3) подстицање чистије производње и примену најбоље доступних техника за рад постројења и обављање активности;

4) технологије и производе који смањују оптерећење и загађење животне средине;

5) заштиту и очување биодиверзитета;

6) подстицање одрживог коришћења заштићених природних добара;

7) подстицање одрживог развоја руралног подручја;

8) подстицање коришћења обновљивих извора енергије и повећану енергетску ефикасност;

9) подстицање чистијег транспорта;

10) подстицање одрживих привредних делатности, односно одрживог привредног развоја;

11) унапређење система информисања о стању животне средине, праћење и оцењивање стања животне средине, као и увођење система управљања животном средином;

12) подстицање образовних, истраживачких и развојних студија, програма, пројеката и других активности, укључујући и демонстрационе активности;

13) суфинансирање превентивних и интервентних мера у ванредним околностима загађивања животне средине и оспособљавање за реаговање у случају удеса;

14) суфинансирање обавеза Републике у вези са супсидијарним мерама.

Фонд може учествовати и у суфинансирању програма, пројеката и других активности за намене из става 2. овог члана, ако их организују и финансирају међународне организације, финансијске институције и тела или друга страна правна лица.

Начини коришћења средстава Фонда

Члан 94.

Средства Фонда дају се правним и физичким лицима, корисницима средстава, ради финансирања намена утврђених у члану 93. овог закона путем зајмова, издавања гаранција и других облика јемстава, субвенција, помоћи и донација на основу јавног конкурса који објављује Фонд.

Фонд не расписује јавни конкурс ако као уговорна страна непосредно суфинансира и учествује у реализацији програма, пројеката и других активности, у складу са овим законом.

Општим актом Фонда утврђују се услови које морају испуњавати корисници средстава Фонда, услови и начин додељивања његових средстава, критеријуми и мерила за оцењивање предлога пројеката, односно захтева за додељивање средстава, начин праћења наменског коришћења средстава и уговорених права и обавеза, као и друга питања од значаја за додељивање и коришћење средстава Фонда.

Програми Фонда

Члан 95.

Фонд:

- 1) доноси годишњи и средњорочни програм рада;
- 2) утврђује финансијски план, периодични обрачун и годишњи обрачун;
- 3) прати реализацију програма и врши контролу над рационалним коришћењем средстава;
- 4) одлучује о другим питањима и врши друге послове утврђене статутом Фонда.

На средњорочни програм сагласност даје Влада, а на годишњи програм Министарство.

Фонд доставља Министарству извештај о остваривању програма рада за протеклу годину најкасније до 31. марта текуће године.

Извештај о програму рада Фонд доставља Министарству и у друго време, на његов захтев.

Органи Фонда

Члан 96.

Органи Фонда су: управни одбор, надзорни одбор и директор.

Чланове управног и надзорног одбора именује и разрешава
Влада .

Управни одбор има седам чланова које чине: три представника
Владе и по један представник Народне банке Србије, аутономне покрајине,
јединице локалне самоуправе и Фонда.

Надзорни одбор има пет чланова које чине: два представника
Владе, по један представник органа аутономне покрајине, јединице локалне
самоуправе и Фонда.

Директора Фонда, на предлог министра, именује и разрешава
Влада.

Чланови управног и надзорног одбора и директор именују се на
период од четири године.

Општи акти Фонда

Члан 97.

Фонд има статут и друга општа акта у складу са законом и
статутом.

Статут доноси управни одбор Фонда уз сагласност Владе.

Статутом Фонда уређује се: организација и начин пословања
Фонда, надлежност и рад управног и надзорног одбора и директора Фонда,
заступање и представљање Фонда, права, обавезе и одговорности запослених
у Фонду, начин организовања послова и друга питања од значаја за рад и
пословање Фонда.

Јавност рада Фонда

Члан 98.

Рад Фонда је јаван.

Фонд благовремено и истинито обавештава јавност о обављању
своје делатности за коју је основан, на начин прописан статутом Фонда.

Фонд може ускратити давање информације која је прописана као
службена или пословна тајна.

Обављање стручних и других послова

Члан 99.

Стручне и друге административно–техничке послове обављају запослени у Фонду.

Запослени у Фонду имају права и обавезе у складу са законом којим се уређују радни односи у државним органима.

Фондови покрајине и локалне самоуправе

Члан 100.

Аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, односно две или више јединица локалне самоуправе могу основати Фонд који ће се финансирати из прихода остварених на њиховој територији.

На Фонд из става 1. овог члана сходно се примењују одредбе чл. 90–99. овог закона.

1.5. Економске подстицајне мере

Врсте подстицајних мера

Члан 101.

За правна и физичка лица која примењују технологије, производе и стављају у промет производе чији је утицај повољнији од других сличних, односно који користе обновљиве изворе енергије (сунце, ветар, биогас и др.), опрему и уређаје који непосредно служе заштити животне средине, могу се утврдити пореске, царинске и друге олакшице или ослобађања од обавезе плаћања, под условима и на начин утврђен посебним законом.

За потрошаче који организовано враћају коришћене и неупотребљиве уређаје или њихове делове, производе или њихову амбалажу, произвођаче који обезбеде њихову рециклажу или уклањање, односно смањују негативни утицај својих активности на животну средину на други организован начин, могу се утврдити посебне подстицајне мере у виду субвенција, депозита и његовог рефундирања, под условима и на начин утврђен посебним законом.

VII. ОДГОВОРНОСТ ЗА ЗАГАЂИВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Обавезе правних и физичких лица

Члан 102.

Правно и физичко лице дужно је да у обављању своје активности обезбеди заштиту животне средине, и то:

1) применом и спровођењем прописа о заштити животне средине;

2) одрживим коришћењем природних ресурса, добара и енергије;

3) увођењем енергетски ефикаснијих технологија и коришћењем обновљивих природних ресурса;

4) употребом производа, процеса, технологија и праксе који мање угрожавају животну средину;

5) предузимањем мера превенције или отклањања последица угрожавања и штете по животну средину;

6) вођењем евиденције на прописани начин о потрошњи сировина и енергије, испуштању загађујућих материја и енергије, класификацији, карактеристикама и количинама отпада, као и о другим подацима и њихово достављање надлежним органима;

7) контролом активности и рада постројења који могу представљати ризик или проузроковати опасност по животну средину и здравље људи;

8) другим мерама у складу са законом.

Мере заштите животне средине из става 1. овог члана правно и физичко лице обавља самостално или преко овлашћене организације.

Одговорност за загађивање

Члан 103.

Загађивач који проузрокује загађење животне средине одговара за насталу штету по начелу објективне одговорности.

За загађивање животне средине одговорно је и правно и физичко лице које је незаконитим или неправилним деловањем омогућило или допустило загађивање животне средине.

Обавеза загађивача

Члан 104.

Загађивач који својим чињењем или нечињењем проузрокује загађивање животне средине дужан је да, без одлагања, предузме мере утврђене планом заштите од удеса и санационим планом, односно да предузме неопходне мере ради смањења штета у животној средини или уклањања даљих ризика, опасности или санације штете у животној средини.

Ако штета нанета животној средини не може да се санира одговарајућим мерама, лице које је проузроковало штету одговорно је за накнаду у висини вредности уништеног добра.

Одговорност за штету

Члан 105.

Загађивач је одговоран за штету нанету животној средини и простору и сноси трошкове процене штете и њеног уклањања, а нарочито:

1) трошкове хитних интервенција предузетих у време настанка штете, а неопходних за ограничавање и спречавање ефеката штете по животну средину, простор и здравље становништва;

2) директне и индиректне трошкове санације, установљавања новог стања или обнављања претходног стања животне средине и простора, као и мониторинг ефеката санације и ефеката штете по животну средину;

3) трошкове спречавања настанка исте или сличне штете по животну средину и простор;

4) трошкове накнаде лицима директно угроженим штетом по животну средину и простор.

Загађивач је дужан да пружи финансијске или друге врсте гаранција за обезбеђење плаћања накнаде трошкова из става 1. овог члана, у току и после обављања активности.

Влада прописује врсту гаранција из става 2. овог члана, висину средстава и време трајања гаранције коју обезбеђују загађивачи.

Обавеза осигурања

Члан 106.

Загађивач чије постројење или активност представља висок степен опасности по здравље људи и животну средину мора се осигурати од одговорности за случај штете причињене трећим лицима услед удеса.

Накнада штете

Члан 107.

Свако ко претрпи штету има право на накнаду штете.

Захтев за накнаду штете може се поднети непосредно загађивачу или осигуравачу, односно финансијском гаранту загађивача код кога је настао удес, ако такав осигуравач, односно финансијски гарант постоји.

Ако је више загађивача одговорно за штету нанету животној средини, а удео појединих загађивача није могуће одредити, трошкове сnose солидарно и посебно.

Покретање поступка за накнаду штете застарјева за три године од када је оштећеник сазнао за штету и учиниоца штете. У сваком случају ово потраживање застарјева за 20 година од када је штета настала.

Поступак пред судом за накнаду штете је хитан.

Република задржава право на накнаду штете ако нема других лица која имају то право.

Сходна примена закона

Члан 108.

На питања о одговорности за штете нанете животној средини која нису посебно уређена овим законом примењују се општа правила Закона о облигационим односима.

VIII. НАДЗОР

Управни надзор

Члан 109.

Надзор над применом одредаба овог закона и прописа донетих на основу овог закона врши Министарство, ако овим законом није другачије прописано.

Инспекцијски надзор врши Министарство преко инспектора за заштиту животне средине (у даљем тексту: инспектор) у оквиру делокруга утврђеног овим законом.

Аутономна покрајина врши инспекцијски надзор над извршавањем послова поверених овим законом и прописа донетих на основу овог закона.

Јединица локалне самоуправе врши инспекцијски надзор над извршавањем послова поверених овим законом и прописа донетих на основу овог закона.

Права и дужности инспектора

Члан 110.

У вршењу инспекцијског надзора инспектор има право и дужност да утврђује:

1) да ли се управљање, односно одрживо коришћење и заштита природних ресурса и добара врши према стратешким документима и условима и мерама утврђеним у складу са овим законом;

2) да ли се сакупљање и стављање у промет дивље флоре и фауне, њихових развојних облика и делова врши у складу са прописаним условима;

3) да ли се увоз, извоз и транзит угрожених и заштићених врста дивље флоре и фауне, њихових развојних облика и делова врши у складу са прописаним условима;

4) да ли се спроводе мере и услови заштите животне средине у планирању и изградњи;

5) да ли се примењују стандарди квалитета животне средине и стандарди емисије;

6) да ли су испуњени услови за рад постројења и обављање активности;

7) да ли су испуњени услови за укључивање у систем ЕМАС, односно поступање правног и физичког лица укљученог у систем ЕМАС у складу са прописаним условима;

8) да ли се знак ЕМАС користи на прописан начин;

9) да ли се домаће или увезене технологије или процеси примењују, односно производња и стављање у промет производа, полупроизвода и сировина врши у складу са прописаним нормама заштите животне средине;

10) да ли се примењују прописане забране производње и промета одређених производа и вршења одређених активности;

11) да ли се еколошки знак за производе, процесе или услуге користи на прописан начин;

12) да ли се увоз и извоз супстанци које оштећују озонски омотач врши у складу са овим законом;

13) да ли се увоз, извоз и транзит отпада врши у складу са овим законом;

14) да ли се са опасним материјама у производњи, употреби, превозу, промету, преради, складиштењу и одлагању поступа у складу са прописаним мерама;

15) да ли се спроводе Национални програм, акциони и санациони планови;

16) да ли се спроводи мониторинг стања животне средине;

17) да ли се води информациони систем и интегрални катастар загађивача;

18) да ли се средства фонда наменски користе;

19) да ли се спроводе обавезе из ратификованих међународних уговора у области заштите животне средине;

20) да ли се спроводе друге прописане мере и услови заштите животне средине.

Контролу увоза, извоза или транзита из става 1. овог члана врши републички инспектор на граници.

Овлашћења инспектора

Члан 111.

У вршењу послова из члана 110. овог закона инспектор је овлашћен да:

1) нареди у одређеном року отклањање неправилности у спровођењу мера заштите, рекултивације и санације животне средине при коришћењу природних ресурса и добара;

2) забрани коришћење или употребу природних ресурса и добара без одобрења или противно одобрењу и наложи санацију, односно предузимање других одговарајућих мера заштите;

3) забрани уношење и гајење флоре и фауне иностраног порекла ради слободног насељавања у природи, а које би могле угрозити аутохтоне врсте и њихово распрострањење;

4) забрани уништавање и оштећивање дивље флоре и фауне и њихових станишта;

5) забрани сакупљање и стављање у промет дивље флоре и фауне, њихових развојних облика и делова без дозволе;

6) забрани увоз и извоз угрожених и заштићених врста дивље флоре и фауне, њихових развојних облика и делова чији је промет забрањен међународним уговорима;

7) забрани увоз и извоз угрожених и заштићених врста дивље флоре и фауне, њихових развојних облика и делова чији је промет дозвољен ако се врши без дозволе;

8) забрани изградњу и употребу постројења и обављање активности ако нису испуњени прописани стандарди и нормативи у погледу емисије и имисије, ако немају одговарајућу и исправну опрему и уређаје којима се смањује или спречава емисија загађујућих материја или енергије или ако нису предузете друге мере и услови заштите животне средине;

9) забрани производњу и промет превозних средстава која не испуњавају услове у погледу емисије за мобилне изворе загађивања;

10) забрани испуштање загађујућих и опасних материја, отпадних вода или енергије у ваздух, воду и земљиште на начин и у количинама, односно концентрацијама или нивоима изнад прописаних;

11) забрани коришћење знака ЕМАС супротно одредбама овог закона;

12) забрани рад, употребу или коришћење технологије, технолошког процеса, производа, полупроизвода или сировина које по одредбама овог закона нису дозвољене;

13) наложи да се у случају сумње одређена технологија, технолошки процес, производ, полупроизвод или сировина испитају у погледу могућег штетног утицаја на животну средину и привремено забрани њихову употребу или коришћење док се резултати испитивања не доставе на увид;

14) обустави рад док се не испита ефикасност уређаја који служе за уклањање или пречишћавање загађујућих материја за које нису прописани стандарди;

15) забрани стављање у промет сировина, полупроизвода или производа који немају видљиву ознаку о могућој штетности по животну средину;

16) забрани коришћење еколошког знака противно одредбама овог закона;

17) забрани увоз и извоз супстанци и производа који оштећују озонски омотач чији је промет забрањен ратификованим међународним уговорима и нареди да се врати пошилџаоцу;

18) забрани увоз или извоз супстанци које оштећују озонски омотач чији је промет дозвољен ако се врши без прописане дозволе или супротно условима у дозволи;

19) нареди вођење прописане евиденције из члана 56. став 6. овог закона;

20) забрани увоз опасног отпада иностраног порекла;

21) забрани увоз, извоз и транзит отпада супротно одредбама овог закона и нареди да се врати пошиљаоцу;

22) забрани поступање са опасним материјама противно одредбама овог закона;

23) нареди израду процене опасности од удеса, плана заштите од удеса и израду извештаја о стању сигурности, као и предузимање одговарајућих превентивних и других мера заштите животне средине од опасних материја у складу са законом;

24) у случају удеса нареди предузимање интервентних мера и поступака реаговања на удес, спровођење мера у складу са планом заштите од удеса, ангажовање људи, средстава и предузимање мера санације и спречавања ширења загађења од удеса;

25) нареди обављање мониторинга на прописан начин;

26) нареди спровођење мера заштите животне средине у складу са овим законом;

27) нареди извршење других прописаних обавеза у одређеном року.

На решења инспектора из става 1. овог члана може се изјавити жалба, ако овим законом није другачије прописано.

Жалба из става 2. овог члана изјављује се министру у року од 15 дана од дана пријема решења и не задржава извршење решења.

Решење инспектора из става 1. тач. 6), 7), 17), 18), 20) и 21) овог члана је коначно.

Против решења из става 4. овог члана може се водити управни спор.

Члан 112.

У вршењу послова из чл. 110. и 111. овог закона инспектор може привремено одузети предмете, робу или уређаје чија употреба није дозвољена или који су настали, односно којима су извршене недозвољене радње.

У вршењу надзора над применом мера заштите животне средине инспектор има и овлашћења и дужности утврђене посебним законом.

Члан 113.

Ако у току вршења инспекцијског надзора инспектор оцени да су поред повреде овог закона повређени и други закони и прописи којима се уређују питања од значаја за заштиту животне средине или појединог њеног

дела, дужан је, поред предузимања мера за које је овлашћен, да обавести други надлежни орган.

Други надлежни инспекцијски орган о предузетим мерама извештава инспектора.

У случајевима када инспектор утврди такве повреде закона за које су истовремено прописане и надлежности других инспекцијских органа, обавезан је да, без одлагања, обавести министра како би се заједнички извршио надзор и предузеле одговарајуће мере.

Члан 114.

По жалби против првостепеног решења надлежног општинског, односно градског органа донетог у вршењу поверених послова решава Министарство, ако овим законом није другачије прописано.

По жалби против првостепеног решења надлежног општинског, односно градског органа са територије аутономне покрајине донетог у вршењу поверених послова решава надлежни орган аутономне покрајине.

По жалби против првостепеног решења надлежног општинског органа са територије града донетог у вршењу поверених послова, решава надлежни орган града.

По жалби против првостепеног решења надлежног покрајинског органа, решава Министарство.

По жалби против првостепеног решења Министарства, решава Влада.

Члан 115.

Инспектор има службену легитимацију, ознаку и одговарајућу опрему.

Министар прописује образац службене легитимације, изглед и садржину ознаке и врсту опреме.

IX. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

1. Привредни преступи

Члан 116.

Новчаном казном од 150.000 до 3.000.000 динара казниће се за привредни преступ правно лице ако:

1) користи природне ресурсе и добра без сагласности Министарства (члан 15. став 1);

2) при коришћењу ресурса и добара, у току извођења радова, као и по њиховом престанку не спроводи мере којима се спречава угрожавање животне средине (члан 16. став 1);

3) не изврши рекултивацију или на други начин не санира деградирану животну средину (члан 16. став 2);

4) сакупља и ставља у промет одређене врсте дивље флоре и фауне, њихове развојне облике и делове без дозволе Министарства, односно супротно условима утврђеним у дозволи (члан 27. став 4);

5) врши увоз и извоз угрожених и заштићених врста дивље флоре и фауне, њихових развојних облика и делова без дозволе Министарства, односно супротно утврђеним условима (члан 28. став 1);

6) при управљању опасним материјама не предузима све потребне заштитне и сигурносне мере (члан 29. став 2);

7) не изради процену опасности од удеса (члан 38. став 1);

8) изгради и употребљава постројења и обавља активности ако нису испуњени прописани стандарди емисије и имисије, опреме и уређаја којима се смањује или спречава емисија загађујућих материја или енергије, као и ако нису предузете друге мере и радње за обезбеђење прописаних услова заштите животне средине (члан 40. став 1);

9) испушта загађујуће и опасне материје, отпадне воде или емитује енергију у ваздух, воду или земљиште на начин и у количинама, односно концентрацијама или нивоима изнад прописаних (члан 40. став 2);

10) производи и ставља у промет превозна средства која не испуњавају услове у погледу емисије за мобилне изворе загађивања (члан 40. став 3);

11) примењује домаћу или увозну технологију или процес, односно производи и ставља у промет производе који не испуњавају прописане стандарде заштите животне средине, односно стандарде квалитета производа или је технологија, процес, производ, полупроизвод или сировина забрањен у земљи извознику (члан 51. став 1);

12) употребљава уређаје који служе за уклањање или пречишћавање загађујућих материја за које нису прописани домаћи стандарди супротно члану 51. став 4. овог закона;

13) на декларацији сировине, полупроизвода или производа не упозори на загађење животне средине и штету по здравље људи које сировина, полупроизвод или производ, односно њихово паковање узрокује или може узроковати у животној средини (члан 52. став 1);

14) производи супстанце које оштећују озонски омотач (члан 56. став 1);

15) увози и извози супстанце које оштећују озонски омотач, односно производе који садрже ове супстанце, које су утврђене ратификованим међународним уговором из земаља, односно у земље које нису стране уговорнице тог уговора (члан 56. став 2);

16) увози, производи и ставља у промет нове и коришћене производе који садрже супстанце које оштећују озонски омотач супротно члану 56. став 3. овог закона;

17) увози и извози супстанце које оштећују озонски омотач без дозволе Министарства (члан 56. став 4);

- 18) увози опасан отпад (члан 57. став 1);
- 19) увози, извози или врши транзит отпада без дозволе Министарства и утврђеним условима (члан 57. став 3);
- 20) не поступа у складу са одредбама члана 58. став 2. овог закона;
- 21) не предузима мере санације о свом трошку (члан 63. став 1);
- 22) не изради или не реализује санациони план из члана 66. став 4. овог закона;
- 23) не осигура се за случај штете причињене трећим лицима услед удеса (члан 106).

За привредни преступ из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 30.000 до 200.000 динара.

2. Прекршаји

Члан 117.

Новчаном казном од 30.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај правно лице ако:

- 1) користи знак ЕМАС, а није регистрован у систем ЕМАС (члан 49);
- 2) употребљава еколошки знак супротно одредбама члана 53. овог закона;
- 3) не доставља податке из члана 56. став 6. овог закона;
- 4) не води евиденције о врстама и количинама опасних материја у производњи, превозу, промету, употреби, преради, складиштењу или одлагању (члан 58. став 3);
- 5) без одлагања не обавести Министарство у случају квара на постројењима или уређајима за заштиту животне средине услед чега настаје прекорачење граничних вредности емисије (члан 58. став 4);
- 6) не прибави дозволу надлежног органа за превоз опасних материја (члан 58. став 5);
- 7) у случају удеса без одлагања не организује и не спроведе планиране мере и поступке реаговања на удес и ангажује људе и средства у складу са израђеним планом заштите од удеса укључујући и обавезу обавештавања надлежних органа (члан 59);
- 8) не достави обавештење надлежним органима са подацима из члана 60. овог закона;
- 9) врши мониторинг без овлашћења (члан 71. став 3);
- 10) не врши мониторинг и праћење других утицаја на стање животне средине (члан 72);
- 11) не доставља податке из мониторинга на прописан начин (члан 73);
- 12) не доставља податке од значаја за вођење интегралног катастра загађивача животне средине на прописан начин (члан 75. став 4);

13) не омогући инспектору обављање контроле, односно не поступи по решењу инспектора (члан 111).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 5.000 до 20.000 динара.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се предузетник новчаном казном од 10.000 до 200.000 динара или казном затвора до 30 дана.

За прекршај из става 1. овог члана, осим из тач. 3) и 9), казниће се физичко лице новчаном казном од 5.000 до 20.000 динара или казном затвора до 30 дана.

Члан 118.

Новчаном казном од 5.000 до 20.000 динара или казном затвора до 30 дана казниће се за прекршај физичко лице ако:

1) узнемирава, злоставља, озлеђује и уништава дивљу фауну, односно разара њена станишта (члан 27. став 2);

2) уништава, кида или на други начин пустоши дивљу флору, односно уништава и разара њена станишта (члан 27. став 3).

Члан 119.

Новчаном казном од 5.000 до 20.000 динара или казном затвора до 30 дана казниће се за прекршај физичко лице – акредитовани оцењивач ЕМАС, ако на захтев Министарства не доставља податке о поступку проверавања система ЕМАС у правном и физичком лицу (члан 47. став 4).

Члан 120.

Новчаном казном од 5.000 до 20.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у надлежном органу, односно у организацији која врши јавна овлашћења ако:

1) изда одобрење за коришћење природног ресурса или добра без сагласности Министарства (члан 15. став 1);

2) изда дозволу без прибављеног мишљења организације надлежне за заштиту природе (члан 27. став 4);

3) изда дозволу без прописане документације или не води регистар издатих дозвола на прописан начин (члан 28);

4) припреми просторни или урбанистички план без услова за обезбеђење мера заштите животне средине из члана 34;

5) не обавештава јавност и не донесе акт о увођењу посебних мера у случајевима из члана 42. овог закона;

6) изврши регистрацију правног и физичког лица у систем ЕМАС супротно одредбама члана 45. овог закона;

7) не води регистар правних и физичких лица укључених у систем ЕМАС (члан 47. став 1);

8) одбије упис и врши брисање из регистра супротно члану 48. овог закона;

9) не води регистар о увозу, извозу и потрошњи супстанци које оштећују озонски омотач, односно производа (члан 56. став 8);

10) не донесе план заштите од удеса из члана 61. став 1. овог закона и не изврши обавезе из ст. 5. и 6. овог члана;

11) не прогласи стање угрожености животне средине и не обавештава јавност о предузетим мерама (члан 62);

12) не врши мониторинг (члан 69);

13) не доставља податке из мониторинга на прописан начин (члан 73);

14) не води информациони систем заштите животне средине (члан 74);

15) не води интегрални катастар загађивача (члан 75. став 2);

16) достављање информација врши супротно члану 79. овог закона;

17) не доставља извештаје о остваривању програма рада Фонда у прописаном року или на захтев Министарства (члан 95. ст. 3. и 4);

18) благовремено и истинито не обавештава јавност о обављању своје делатности за коју је основан на начин прописан статутом Фонда или на захтев јавности не даје информације о обављању послова из своје делатности (члан 98. став 2).

Члан 121.

За прекршај из чл. 117. и 118. овог закона може се уз казну изрећи и заштитна мера одузимања предмета који су употребљени или намењени за извршење прекршаја, односно који су настали или прибављени извршавањем прекршаја.

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 122.

Правна и физичка лица ускладиће своје пословање са одредбама овог закона у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 123.

Народна скупштина донеће у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона:

1) Националну стратегију одрживог коришћења природних ресурса и добара из члана 12. овог закона;

2) Национални програм заштите животне средине из члана 64. овог закона.

Члан 124.

Влада ће донети, у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона, акт из члана 43. став 3. овог закона, а у року од две године од дана ступања на снагу овог закона акционе планове из члана 65. овог закона, као и програм из члана 69. став 3. овог закона.

До доношења Стратегије и националних акционих планова, основу за коришћење природних ресурса и добара чине основе природних ресурса (водопривредна, шумска, геолошка, минерално–сировинска, педолошка, пољопривредна, заштита простора и друге еколошко–просторне основе) као посебни документи о потенцијалима природног ресурса, односно добра који се израђују или иновирају на основу утврђених или процењених биланса и других категорија у складу са Просторним планом Републике Србије и другим просторним и урбанистичким плановима.

Члан 125.

Фонд за заштиту животне средине почиње са радом најкасније у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 126.

Председника и чланове управног и надзорног одбора, као и директора Фонда, Влада ће именовати у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Управни одбор донеће статут Фонда у року од 30 дана од дана именовања.

Члан 127.

Одредбе закона и других прописа којима се уређује управљање природним ресурсима и добрима, као и планирање и изградња, а које су у супротности са овим законом неће се примењивати.

Члан 128.

До доношења прописа на основу овлашћења из овог закона примењиваће се прописи донети на основу:

- 1) Закона о основама заштите животне средине ("Службени лист СРЈ", бр. 24/98, 24/99 и 44/99);
- 2) Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 и 53/95).

Члан 129.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи:

- 1) Закон о основама заштите животне средине ("Службени лист СРЈ", бр. 24/98, 24/99 и 44/99);

2) Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 и 53/95) сим одредаба којима се уређује заштита ваздуха, заштита природних добара и заштита од буке.

Члан 130.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".